

4. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Т. 3. Київ : Наукова думка, 1989. 552 с.

5. Кардашов В. М. Художньо-творчий розвиток особистості: теоретичний та методичний виміри : монографія. Вид. 3-тє, допов. Мелітополь, 2011. 291 с.

6. Косюк В. Р. Методичні аспекти розвитку творчих художніх здібностей майбутніх дизайнерів засобами дисципліни «Український дизайн».

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, Запоріжжя: ЗНУ, 2018. С. 50–52.

7. Ляхов В. М. Искусство книги: иллюстрация, книга, графика. Москва : Советский художник, 1978. 256 с.

8. Шпаков А. П. Книга і час. Київ : Дніпро, 1977. 122 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-178-7-42>

СЦЕНІЧНИЙ ДИЗАЙН ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Попова О. В.

*аспірантка кафедри дизайну і технологій
Київський національний університет культури і мистецтв
м. Київ, Україна*

Динамічні зміни, що відбуваються у вітчизняному сценічному мистецтві протягом останніх тридцяти років – театр шукає інноваційні форми існування, водночас аудиторія, під впливом актуальних культурних доміант, набуває нових форм їх сприйняття та розуміння – надає багатий матеріал для дослідження та переосмислення існуючих феноменів сучасного українського театру. Науковий дискурс, пов'язаний з українським театром кінця ХХ – початку ХХІ ст. надзвичайно різноманітний та сповнений багатьма загальними і спеціальними темами для обговорення.

Окреме суттєве місце займають питання особливості розвитку сценічного дизайну, що пов'язані з розглядом та аналізом широкого поля дотичних питань, зокрема: культурфілософські та естетичні передумови формування сценографічного мислення; розвиток сценографічного

мистецтва; особливості розуміння та осмислення дієвої сценографії, а також основні типи пластичних рішень, що пов'язані з напрямом дієвої сценографії; проблематика театральної декорації в системі образотворчого та сценічного мистецтва; динаміку розвитку сценографії в українських театрах; специфіка образного бачення художника-сценографа та ін.

Теоретичну основу дослідження сценічного дизайну в сучасному українському режисерському театру складають:

- закордонні та вітчизняні дослідження в галузі дизайну;
- мистецтвознавчі публікації, наукові статті та розвідки, присвячені розгляду театральньо-декораційної діяльності, специфіки сценографічного мистецтва, історичному процесу розвитку сценографії як виду сучасної художньої творчості;
- наукові публікації, присвячені проблематиці взаємодії режисури та сценографії в сучасному українському театрі;
- праці, присвячені дослідженню провідних тенденцій розвитку новітнього театральньо-декораційного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Для сучасного українського театру характерні процеси переосмислення класики, експерименти з новими формами та сенсовмістовим наповненням постановок у прагненні створити універсальну атмосферу для активізації діалогу з глядачем, у якого динамізм візуальної культури ХХІ ст. формує нові уявлення про форми та способи взаємодії з художньою культурою.

Це зумовлює неабиякий інтерес до жанрового та стильового розмаїття, максимальної образності всіх засобів сценічної виразності, в тому числі і сценічного дизайну, оскільки ідейно-художня цілісність вистави визначається органічним взаємозв'язком режисерського, акторського та сценографічного рівнів.

Вагомою базою для сучасних наукових досліджень є ґрунтовні праці провідних вітчизняних теоретиків і практиків художньо-декораційного і сценографічного мистецтва, зокрема І. Вериківської «Художник і сцена» [8] та «Становлення української радянської сценографії» [9]; В. Березкіна «Мистецтво сценографії світового театру» [6; 7] та «Вистава та сценічний простір» [5]; М. Френкеля «Сучасна сценографія» [35] та «Пластика сценічного простору (деякі питання теорії та практики сценографії)» [36]; В. Шеповалова «Сценографія в художній цілісності вистави» [37] та ін.

Найбільшу частину аналізу дослідження складають мистецтвознавчі публікації, наукові статті та розвідки, присвячені розгляду театральньо-декораційної діяльності, специфіки сценографічного мистецтва,

історичному процесу розвитку сценографії як виду сучасної художньої творчості.

Наприклад, проблематиці образної мови театру в контексті творчого доробку провідних театральних діячів початку ХХ ст. (В. Мейерхольда, Л. Курбаса та ін.), а також їх послідовників, присвячена наукова публікація В. Фіалко «Образна мова сценічного мистецтва в осмисленні теоретиків і практиків театру» [33].

Сучасні праці українських науковців присвячені дослідженню сценічного дизайну в різноманітному контексті, наприклад визначенню сценографії як важливої частини монументально-декоративного мистецтва інтер'єру та засобу формування в ньому просторів театральної дії присвячено наукову публікацію В. Проскурякова та Д. Яреми «Сценографія як складова монументально-декоративного мистецтва інтер'єру театру» [27].

Проблематика еволюції сценографії розглянута О. Ковальчук у науковій публікації «Від театральньо-декораційного мистецтва до сценографії. До історії та передісторії експонування» [20].

Головним тенденціям вирішення альтернативного сценічного простору відповідно особливостям театральних приміщень в Україні та закордоном як важливого чинника оновлення лексичної палітри мистецтва сценографії, присвячена наукова стаття В. Пацунова «Альтернативний сценічний простір як ефективний чинник оновлення сценографічної лексики» [24].

Неабиякий інтерес представляють теоретичні праці закордонних дослідників, зокрема «Нові технології у сучасному процесі постановки» Т. Астаф'євої [1], «Сценографічні технології як метафора в трансмедіальному виконанні» («Scenographic Technologies as Metaphor in Transmedial Performance») Е. Квіка та П. Брукса [44], «Сценічний дизайн та освітлення» («Scene Design and Stage Lighting») Р. Вольфа та Д. Блока [45]; та ін.

Проблематика взаємодії режисури та сценографії в сучасному українському театрі привертає увагу дослідників протягом багатьох десятиліть. Неможливо не згадати монографічне дослідження В. Фіалко «Режисура та сценографія: шляхи взаємодії» [34], присвячене дослідженню українського радянського театральньо-декораційного мистецтва у взаємозв'язку з тогочасними режисерськими тенденціями.

Виявленню та окресленню провідних тенденцій розвитку новітнього театральньо-декораційного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ ст. присвячено дослідження С. Триколенко «Українська сценографія кінця ХХ – початку ХХІ ст.: основні тенденції розвитку та авторські позиції» [32]. Аналізуючи провідні тенденції еволюції сценографії в Україні

кінця XX – початку XXI ст. у взаємозв'язку з новаторськими концепціями візуального та театрального мистецтва, а також художньо-культурними процесами означеного періоду, серед іншого авторка визначає особливості використання нових технологій в сучасних сценографічних рішеннях та аналізує їх вплив на художню мову сучасного театру; досліджує творчий доробок провідних українських сценографів різних поколінь.

Отже, в сучасному науковому вимірі представлено багато праць присвячених дослідженню різноманітних аспектів сценічного дизайну. Їх актуалізація протягом 2010-х рр. зумовлена активним розвитком галузі.

Проте окремих праць, в яких комплексно досліджується проблематика режисерських пошуків у сценічному дизайні не існує, а висвітлені аспекти означеного питання не розкривають в повному обсязі особливості розробки та реалізації режисерами сценічного дизайну постановок і не вичерпують проблематику режисерських пошуків у вітчизняній сучасній сценографії.

Відтак, можемо констатувати, що проблематика сценічного дизайну в контексті творчих пошуків сучасних українських театральних режисерів лишається маловивченою, а наявні дослідження та наукові публікації не висвітлюють специфіку розробки та реалізації дизайну театральної постановки представниками режисерського театру України XXI ст.

Література:

1. Астафьева Т. В. Новые технологии в современном постановочном процессе (на материале театрального искусства Санкт-Петербурга 1990-2010 гг.) : дис. канд. искусствоведения : 17.00.09 / Санкт-Петербургский гуманитарный университет профсоюзов. Санкт-Петербург, 2011. 187 с.
2. Березкин В.И. Искусство сценографии мирового театра. Книга 1. От истоков до середины XX века / 2-е изд. Москва : Едиториал УРСС, 2010. 536 с.
3. Верикінська І. Художник і сцена. Київ : Наукова думка, 1971. 112 с.
4. Ковальчук О. Художники українського театру 1950-1980-х років: образні пошуки у часовому контексті. *Нариси з історії театрального мистецтва України XX століття. Зб. статей* : Інтертехнологія, 2006. С. 695–786.
5. Ковальчук Е. От театрально-декорационного искусства к сценографии. К истории и предистории экспонирования. *МіСТ*:

Мистецтво, історія, сучасність, теорія: Зб. наук. пр. з мистецтвознав. і культурології. Київ : ФЕНІКС, 2014. Вип. 10. С. 120–144.

6. Проскураков В.І., Ярема Д.Р. Сценографія як складова монументально-декоративного мистецтва інтер'єру театру. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* Львів : Архітектура. 2012. № 728. С. 104–108.

7. Триколенко С. Т. Метафоричне вирішення архітектурного середовища на театральній сцені. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв.* Харків. 2012. № 10. С. 136–140

8. Фіалко В. Образна мова сценічного мистецтва в осмисленні теоретиків і практиків театру. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка Карого: Зб. наук. пр.* Київ, 2018. Вип. 22. С. 42–47.

9. Френкель М. Современная сценография (некоторые вопросы теории и практики). Київ : Мистецтво, 1980, 172 с.

10. Шеповалов В. Сценография в художественной целостности спектакля : автореферат дис. канд. искусствоведения : 17.00.01. Санкт-Петербург, 1986. 19 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-178-7-43>

ПРИНЦИПИ ФОРМОТВОРЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ЛЕНД-АРТУ

Славінська Г. М.

старший викладач кафедри основ архітектури

Сандркіна О. Л.

асистент кафедри основ архітектури

Стоянова Г. О.

асистент кафедри основ архітектури

*Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
м. Дніпро, Україна*

Одним з викликів сучасності людству постає проблема скорочення ресурсів. Подальше виживання людства без перебільшення можливе лише за умови нового, екологічного мислення. Провідну роль в формуванні свідомого та відповідального ставлення до оточуючого середовища має відігравати сучасна освіта, зокрема освіта архітектурна. У ДВНЗ ПДАБА на кафедрі Основ архітектури розроблено методику